

**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 15. Augustinus missis Hierosolymam libris Pelagii infidias detegit.
Pergit jubente Zosimo in Mauritaniam. Disputat Cæsareæ cum Emerito
Donatistarum Episcopo. Hipponem reversus Romam ad Sixtum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

Et illa beate memorie Zosimi Epistola, quæ tractoria dicitur, quæ Cœlestius, Pelagiusque damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum Orbem missa subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata; Cui Julianus, & reliqui complices ejus subscribere detrectantes, consentaneosque se nolentes iisdem Patribus facere, non solum Imperialibus, sed & Sacerdotalibus statutis depositi, atque exauctorati ex omni Italiâ deturbati sunt, ex quibus plurimi respicientes, & à prædicto errore correcti regressi sunt supplices ad Sedem Apostolicam, & suscepti suas Ecclesias receperunt. Fuisse verò octodecim in Italiâ Episcopos, qui Zosimi encyclicam subscribere recularunt, ex inferiùs dicendis constabit, nam totidem pro Pelagianis ad Rufum Thesalonicensem scripsere, quorum tamen major pars duce Turbantio ad meliorem frugem reversa amissam dignitatem recepit, Juliano, Floro, Oronio, Fabio, ac Præsidio obstinate in hæresi perdurantibus, ut lib. 2. cap. 3. dicemus.

CAPUT XV.

Augustinus missis Hierosolymam libris Pelagii infidias detegit. Pergit jubente Zosimo in Mauritaniam. Disputat Casarca cum Emerito Donatistarum Episcopo. Hipponem reversus Romam ad Sixtum contra Pelagianos, dein ad Valerium Comitem contra eosdem scribit.

Interea Pelagius Romani iudicii exitum in Palæstinâ opperiebatur, ubi Albinæ, Piniani, ejusque uxoris Melaniæ lenioris alterius neptis familiaritate gaudebat; Hi quidem nobilissimi Romanorum tanti quondam census fuerant, ut auctor vitæ Sanctæ Melaniæ apud Surium die 31. Decembris hæc scripserit: Neque enim ullus alius, excepto Imperatore, de divitiis cum eis contendisset; At illi ditissimo patrimonio in pauperes omni serè ex parte erogato, atque monasteriis construendis impenso in Africam primum, dein in Palæstinam se receperant. Cum illidem ad eam necessitudinem fovebat Augustinus, ut illorum visendorum causâ vel maria sibi volatu pertranscunda esse affirmaret in Epist. 127. ad eosdem. Igitur hi, cum Pelagii veteris familiæ & nobilissimæ, & ditissimæ clientis vicem dolerent, quod passim tamquam hæreticus traducebatur, hominem conveniunt, rogantque, ut quæcunque contra ipsum jactantur, scripto damnet, gratiam Dei, ac peccatum originale fateatur, quæ ab ipso negari fama erat. Pelagius plusquam Punicâ fallendi arte usus de gratiâ quidem hæc respondit: *Anathema, qui sentit, vel dicit gratiam Dei, quæ Christus venit in hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas, aut per singula momenta, sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam*: ex Augustino lib. de Gratiâ Christi cap. 2. At de peccato originali ex simbolo, cujus exemplum Romam miserat, hæc reposuit: *iisdem Sacramenti verbis debere baptizari infantes, quibus & majores*. Latè igitur nobiles illi conjuges citissimas ad Augustinum literas dedere, quibus catholicas, ut rebantur, Pelagii sententias significarunt, eas verò Sanctus Doctor Carthagine accepit, duosque è vestigio libros elucubravit, priorem de Gratiâ Christi, posteriorem de Peccato originali inscripsit, in quorum præfatione hæc habet: *Festinant enim perlatore inter occupationes nostras multò apud Carthaginem, quàm ubicunque alibi densiores, quantum Deus donare dignatus est,*

ut potuimus, ista dilavimus: ex quibus laudati libri Carthagine scripti declarantur. Alloquens verò amicos eosdem ait: *Dilecti à Deo Albine, Piniane, ac Melania*. Baronius ad annum 409. pag. 281. pro Albino Albinam substituendam arbitratr (erat Albina Piniani socrus) anno 419. idem repetit addens: *Nisi præter Albinam matrem fuerit illic Albinus filius*: Sed eâ ætate femine masculinâ nominis inflexione à viris doctis nominabantur; ita Paulæ filia non Eustochia, sed Eustochium dicebatur, Sanctus Paulinus Epist. apud Augustinum 249. Melaniam Melanium nuncupavit, & Hieronymus Epist. 79. ait: *Albinus, Pinianus, Melania salutant vos*; Alibi Augustinus Epist. 124. & 125. Albinam dixit. Hæc adnotavi, ne quis cum Baronio Albinum filium Melaniæ fratrem sine teste supponeret. Cæterum Sanctus Doctor in lib. 1. de Gratiâ Christi demonstrat, Pelagium nomine tenus Christi gratiam adstruere, neque illam à libero arbitrio, lege, doctrinâ Evangelicâ, aut exemplo Christi distinguere, solam possibilitatem eadem juxta hæreticum adjuvari, non verò reapse virtutum actus donari; dari illam ex meritis, & ad hoc ut facilius tantum pravis suggestionibus resistamus; varia deinde testimonia, quæ ex editis abs se libellis Pelagius in gratiâ commendationem producit, Sanctus Doctor ventilat, quantumque fraudis singulis inquit, exponit; manifestissimis denique prodivinæ gratiæ assertionem Ambrosii pronuntiatis opus concludit. Hic tamen eorum sententia castiganda est, qui putant Pelagium veram gratiam agnovisse, quæ speciale quoddam auxilium esset humanæ voluntati cœlestis donatum, intusque eandem moveas, sed inde errasse, quod ad facilius operandum gratiam illam necessariam tantum esse voluerit; Etenim Pelagius sentiebat, eas esse liberi arbitrii vires, ut se solo quantumcunque virtutum actus posset licet difficulter elicere, idem verò divinæ legis, ac doctrinæ Evangelicæ instructione suffultum easdem sibi virtutes facilius comparare posse autumabat; horum luculentissimus testis venit Augustinus in hoc libro de Gratiâ Christi, in quo cap. 40. hæc scribit: *In quibus ejus verbis certè manifestum est, ita eum velle, nos adjuvari gratiâ Spiritus Sancti, non quia sine illo etiam per solam naturæ possibilitatem non possumus resistere tentatori, sed ut facilius resistimus. Quod tamen qualecunque, & quantumcunque adiutorium, eum credibile est, in hoc constituere, quod nobis additur scientiâ, revelante Spiritu per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam*. En gratia Pelagiana, quæ facilius nobis ad virtutes via sternitur, nempe scientiâ, & doctrinâ, non verò interna quædam motio singulari Dei providentiâ nobis impressa. Non ergo Pelagius veram gratiam unquam agnovit, sed fucato gratiæ vocabulo conatus est, invidiam frangere, & piorum offensionem declinare. In altero libro de Peccato originali tradit, Cœlestium tunc Carthagine, tunc Romæ palam originalem culpam negasse, & utrobique ob illud dogma damnatum, idem & Pelagium docere, licet verbis aliud dicere videatur, vitiatam nasci hominum naturam, nec sanari lege Moysis, vel exemplo Christi, sed solâ gratiâ, & fide à Deo homini infusis; bonas esse nuptias, malam autem libidinem, sine quâ nuptiarum bonum, nempe filiorum generatio, haberi non potest. Hæc duo ad Pinianum volumina damnatis à Zosimo Pelagianis scripta abs se fuisse testatur Sanctus Doctor lib. 2. Retract. cap. 50. Hinc rejicitur Vossius lib. 1. Histor. Pelag. cap. 13. scribens, hosce libros editos

editos fuisse ex Synodi Carthaginensis, scilicet sub Innocentio anno 416. postulato, quemadmodum liquet ex Epist. 110. nam compositi sunt libri illi Carthagine anno 418. scripta verò laudata in Epist. 110. fuere gesta Synodalia Hippone elucubrata, ut ex memoratâ Epistolâ apertè deducitur, sed de his c. 10. abundè diximus.

Augustinus id temporis agebat Numidarum Legatum; etenim cùm Synodus Kal. Maii cogi cœpisset, nec ob plurimas Ecclesiarum Africæ causas ibidem discutiendas brevi solvi posset, ne tot Episcopi molestiores Carthagine moras pati cogerentur, ex singulis provinciis terni Patres selecti fuerunt, qui cæteris domum reversis quælibet Ecclesiastica negotia plenâ auctoritate discuterent. Pro Numidis legatione fungebantur Alipius Tagastensis, Augustinus Hipponensis, ac Restitutus. Interim Zosimi literæ superveniunt, quibus Augustinus, & Alipius Cæsaream Mauritaniam ad nonnulla expedienda destinantur: Ex Epist. 157. Cùm illuc Sanctus Doctor pervenisset, disputationem publicam habuit cum Emerito Donatistarum Cæsarensis Urbis Episcopo, præsentibus Deuterio Metropolitâ Catholico Cæsarensi, Alipio, Possidio, aliisque Episcopis, universo Clero, ac frequentissimâ plebe; exitum describit Augustinus lib. 2. contrâ Gaudentium cap. 6. *Affuit maxima multitudo, nihil pro sua, seu pro vestra defensione dicere potuit, communicare noluit, dilatus perseveravit, convictus obmutuit, illasus abscessit.* Gesta verò à publicis Notariis excepta sunt, quorum hocce initium legitur: *Gloriosissimis Imp. Honorio XII. & Theodosio VIII. Coss. Duodecimo Kal. Octobris Cæsariæ in Ecclesiâ majori &c.* Erat in eâ urbe vetus quidè, sed crudelis consuetudo; solemni congressu statim diebus singulis annis cives duas in partes divisi lapidibus se obruebant, quam plusquam civilem pugnam *câternam* nominabant; eam tamen consuetudinem ab Avis per longam annorum seriem traditam suis declamationibus Augustinus tandem antiquavit, dùm ibidè hoc anno moras neceret. Ex lib. 4. de Doctr. Christ. cap. 24.

Cùm Augustinus Cæsareæ variis occupationibus detineretur, Renatus Monachus ipsius familiaris Epistolam ab Optato Episcopo, qui ipsum de animæ Origine consulebat, accepit, quam cùm Augustino legendam tradidisset, accidit, ut Mureses Episcopus Optati necessarius eò adveniret, qui de eodem argumento ab hoc ipso ad se missas fuisse literas Augustino significavit, Sanctum Doctorem simul consulens, roganque, ut ipsum quid sentiendum foret, vel sibi eoram, vel Optato per literas exponeret; quod etiam cùm Renatus urgeret, Augustinus eruditam ad Optatum Epistolam misit, in quâ apertè fatetur, dubium jam indè à pluribus annis se esse de animæ origine, num crearetur immediatè à Deo, vel per traducem à parentibus in filios derivaret, de quâ re nihil ex Scripturis certi colligi posse ostendit; scripsisse se eâ de re ad Hieronymum, à quo nondum responsum acceperat, quodlibet tamen asserat, adstruendum esse peccatum originale, quod contrâ Pelagium, ac Cœlestium Ecclesia Romana credendum esse decrevit, mittere verò se exempla recentium literarum, sive quæ speciatim ad Africanos, sive quæ universim ad omnes Episcopos de memoratâ Sede manarunt, statimque subdit damnatam illis in literis Pelagii argumentationem, quâ ex animarum creatione tolli originis peccatum contendeat, recitans etiam fragmentum Epistolæ Zosimi, quæ interdidit. Duas alias Epistolas Augustini de eodem argumento ad Optatum datas citat Sanctus Fulgentius lib. 3. de Ver. Præd. & Grat.

versus finem, quæ tamen interiere, illa verò ponitur inter Epistolas Augustinianas Tomo 2. num. 157.

Rebus Cæsareæ expeditis Augustinus Hipponem rediit, ibique plures ad se transmissas literas accepit, has inter erant duæ Valerii Comitis, simulque Epistola satis proluxa Sixti Presbyteri Romani, qui Cœlestino Papæ postea successit, detulerat eas Firmus Presbyter, atque absente Augustino literis Hippone relictis, aliò diverterat ex Epist. 105. initio. Hic Firmus Paulæ, ejusque filia Eustochii amicus anno 414. *ob rem earum Ravennam, & indè in Africam, Siciliamque directus, ut scribit Hieronymus Epist. 30. apud Augustinum, dum Ravennæ moraretur, Valerii Comitis intimâ familiaritate usus fuerat; erat ille Honorii Imperatoris Dux, ad quem etiam aliquoties scripserat Augustinus, sed nullum ab eo responsum tulerat, illius tamen hoc anno tres literas accepit, unam per Vindemialem Episcopum, & per Firmum, uti diximus, duas ex initio lib. 1. de Nuptiis, & Conpiscens.* Cùm verò Pelagiani à Zosimo Romæ damnati sunt, Firmus aderat Romæ, undè Augustinus eundem ad Sixtum scribens vocat *non solum adpescorem scriptorum tuorum, verum etiam narratorem, testemque factorum*: Epist. 105. Sixtus cùm falsis Pelagianorum rumoribus, qui illum sectæ Patronum publicabant, malè se in Africâ audire intelligeret, breves ad Aurelium literas miserat, quæ talem à se notam excuteret, paulò verò post proficiscenti in Africam Firmo Epistolam ad Augustinum, & Alipium dedit, quam cùm Augustinus ingenti lætitiâ persusus legisset, eandem cum breviori responso ad Alipium per Albinum Acoluthum legendam transmisit: Verùm remeante ex Africâ in Italiam Firmo prolixior ad eundem Sixtum Epistolam Augustinus perscripsit, in quâ universæ Catholicæ doctrinæ contrâ Pelagianos assertæ compendium posuit. Ostendit ex eadem mãsâ originali peccato infectâ alios misericorditer liberari, aliis justè in eadem perditionis mãsâ relictis; Pelagianos conclamantium piorum vocibus pressos gratiæ auxilium jam tandem fateri, sed ex humanis meritis illud suspendere, ad gratiam nulla merita supponi, quoniam meritis impij non gratia, sed pœna debetur. Pelagianos gratiam sine meritis datam perperam contendere esse humanam naturam; Fidem sine ullis meritis à Deo homini donari, idque pluribus Sacrarum literarum testimoniis comprobati Orationem ipsam inter gratiæ munera computandam; Nullam peccatoribus adversus judicia Dei inscrutabilia excusationem suppeterè, nam si excusatio illa justa esset, non indè jam gratia, sed justitia liberaret; Qui Deum in gratuita gratiæ largitione personarum acceptorem objiciunt, in parvulis omnes argumentationis vires perdere, quorum tam plurimi sine meritis salvantur: Jacob sine meritis à Deo electum, Esau ob peccati demeritum reprobatum; Non damnari parvulos ob peccata, quæ si viverent, perpetrarent, cùm non commissorum delictorum minime sit ultor Deus; Originalis peccati per fideles genitores transfusionem exemplo oleæ, & oleastri explicari, illudque ex Ecclesiæ caremoniis in exsufflandis, & exorcizandis infantibus in baptismo evidenter convinci. Hæc Epistola 105. ad Sixtum, ita enim numeratur inter Augustinianas, non modò ultimo idu Pelagianos consecit, sed & Semipelagianos, antequam orientur, suffocavit, dum initium fidei ex meritis, & infantium nunquam futura merita, vel demerita irrisit, atque electionem Dei prædestinantis omnia humana merita præcedere asseruit, unde factum est, ut huic Epistolæ Semipelagiani postea exorti accerrimè contradixerint, teste Augustino Lib. de Dono perf. cap. 21. Vim autem occupationibus suis interrumpendis longioris Epistolæ distandæ gratiâ se fecisse Sanctus Doctor testatur, non solum, ut virum eruditum, &

magni apud Romanos nominis in sententiâ confirmaret, sed quia probe sciebat, eandem Epistolam Romæ ab univertis legendam fore, atque exscribendam.

At cum Augustinus intelligeret, nonnullos apud Valerium Comitem sibi imponere, quod nuptias damnaret, asserendo originale peccatum, librum priorem de Nuptiis, & Concupiscentiâ ad Valerium eundem transmisit, quem vel hoc anno ferè exeunte, cum Cæsareâ Hipponem rediit, vel initio sequentis elucubratum fuisse non dubito: Docet in eo volumine, bonas esse nuptias, malam verò concupiscentiam, quâ benè utuntur nuptiæ, originis reatum tolli per baptismum, cum quo omnis homo nascitur subditus Diabolo: Hominem factum à Creatore, captivatum à deceptore, indigum Redemptoris; filios ob originalem maculam nasci peccatores à mundis, & sanctis parentibus, idque exemplo oleæ, & oleastri satis congruè explicari; nullum in paradiso fuisse nuptiarum pudorem, qui post peccatum ex effræniibus concupiscentiæ motibus nobis inest, esseque eandem concupiscentiam vehiculum originalis peccati, ejusque reatum dimitti in baptismo; egregio verò Sancti Ambrosii Mediolanensis à Pelagio eximie laudati testimonio opus concludit. Erat Valerius Comes Augustini studiosus, ejusque libros libenter evolvebat: *Nam & hoc*, inquit Augustinus in Proœmio, *comperi, quod inter tuas multas, magnasque curas, facile, ac libenter legas, nostrisque opusculis, etiam, quæ ad alios conscripsimus, si quæ in manus tuas venire potuerunt, admodum delesteris; & in fine libri ejusdem studium commendans, intelligere se dicit, quod tam libenter legas, ut etiam nocturnas aliquas horas lectioni vigilantè impendas.* Ex quibus calumnia Juliani evanescit, qui Augustino postea vitio vertit, quod libros viro militari nuncuparet; Valerius enim & literis, & armis simul vacabat, quod & disceret facienda, & faceret discenda, quæ summa virorum laus est. Libeat autem hic insinuare, quantum abhorreret modesti vir ingenii Augustinus à dedicandis libris Nobilibus, ac Principibus viris; Hæc enim ibidem cap. 2. scribit: *Mibi nunquam placuit, cuiquam illustri viro, & tantâ, quantâ es ipse, sublimitate conspicuo, præsertim non ociosâ dignitate jam fruente, sed adhuc actibus publicis, eisdemque militaribus occupato aliquid meorum opusculorum legendum non à me petenti, non tam diligenter, quam impudenter impingere.* Inter causas autem, cur eidem Comiti opus præfens inscripserit, hanc secundo loco posuit: *Quia prophanis, ait, istis novitatibus, quibus hic disputando resistimus, tu potestate curando, & instando efficaciter restitisti.* Hunc librum ad Valerium post damnationem Pelagii, Cælestiique conscripsi, inquit Augustinus lib. 1. ad Bonif. cap. 5. Julianus, sociique hunc nobilissimum virum plusquam Vatiniano odio persequabantur, etenim ipsam Imperatorem Honorium contra Pelagianos semper excitans pravis eorum conatibus obviâ ibat. Fuit hic Valerius magnâ apud Principem in æstimatione. Anno 425. erat Comes rei privatæ, ad quem datum legitur rescriptum lib. 10. Cod. Theod. L. 32. de *perit. & ultrò datis.* Theodosio XI. & Valentiniano Cæs. Cons. Item anno 427. erat Comes sacrarum largitionum ex lib. 10. Codicis ejusdem L. 17. de *murilegulis &c.* Hierio, & Ardabure Cons. Idem etiam anno 432. gessit consulatum ordinarium; anno verò 435. erat Magister Officiorum, extat enim ibidem lib. 7. tit. 8. L. 16. de *metatis* rescriptum ad Valerium *Magistrum Officiorum, & Exconsulem* datum Theodosio XV. Cos. Undè Julianus, cum ab Au-

gustino nuncupatos Valerio libros mille distictis impeteret, Valerium *Patronum* tantum Augustini nuncupavit, & libro 1. Operis Imperfecti cap. 17. eundem *militiæ sudoribus occupatum* dixit, viri enim potentiam reveritus ab omni convicio abstinuit.

CAPUT XVI.

Moritur Zosimus, inde schisma inter Eulalium, & Bonifacium constat. Placidia soror Honorii ad Augustinum scribit. Quid de schismate Pelagiani publicarent. De legatione Alipii ad Imperatorem contra Pelagianos Baronii, Fansenii, ac Scriptorum Augustinensium chronologia non probata. Edictum Honorii contra Pelagii, ac Cælestii defensores, itemque literæ Aurelii Primatis Carthagenensis contra eosdem.

EXeunte anno superiore 418. decesserat Zosimus Papa de divinâ gratiâ optimè meritus, nam licet initio Pelagianorum fraudibus circumventus mitius cum ipsis egerit, eorundem tamen dolis per Africanos Patres sibi patefactis, tam vehementi ictu illos prostravit, ut se se humo tollere nunquam posse à valuerint, datis enim ad totius Orbis Episcopos literis eosdem sacro anathemate percussit; idem Augustinum maximè coluit, suumque ad Cæsareensem Ecclesiam Legatum destinavit. Cæterum mortuo Zosimo periculosa tempestas Romanam Ecclesiam adorta est inter Bonifacium, & Eulalium schismate conflato. Honorius Imperator urbanis dissidiis cognitis, ne factionum Principes præsentia tumultum auferent, mandavit Symmacho Urbis Præfecto, ut utrumque Pontificem nuper electum Roma dimitteret, at ne Romani futura festa Paschalia sine Antifite peragerent, eam curam Achilleo Spoletinæ Ecclesiæ Episcopo demandavit, omnia interim tentans, quod dissidentes componeret; Verùm cum gravioris difficultatis id negotium cerneret, statuit Synodum plenariam apud Spoleterum cogere, quare Africanos Patres ad eandem per literas evocavit; Cardinalis Baronius eandem ex Codice Vaticano publicavit ad hunc annum 419. queis indicitur Synodus *intra diem Iduum Juniarum.* Præter verò sacras divales idem Imperator privatas literas, ait Baronius, ad Aurelium Primate scripsit; ejusdem pariter exempli literas ab eodem Honorio datas ad Augustinum, ac sex alios Episcopos ex laudato codice idem testatur eadem Epistolâ ibidem recitatâ, in quâ hæc leguntur: *Sed quamvis sacra Domini Germani mei Augusti Principis ad Italiam Synodum evocans auctoritas non negligenda provenerit, socianda specialiter etiam Serenitatis nostræ scripta judicamus; dicitur Epistola data Tertio Kal. Aprilis Ravennæ.* Cardinalis subdit num. 24. *Quod autem ait, alias antè literas datas ad ipsos Episcopos per Germanum suum, Honorius Imperator Constantium intelligit, cui ob præclaras res gestas adversus Tyrannos sororem suam Gallam Placidiam dedit uxorem.* Labitur vir insignis, nam anno 419. Constantius non erat Imperator Augustus, ille verò, qui priores ad Africanos literas dederat, nuncupatur ibidem *Dominus meus Germanus Augustus Princeps;* anno tantum sequenti ex ipsius Baronii sententiâ Constantius dicitur est Augustus, vel certè, ut monstrabo, anno 421. quare eo titulo illis in literis idem minimè designatur. Præterea eodem anno, eademque de re Constantius, ac Symmachus ultrò, citroque literas conscribere, quas ibidem Baronius recitat; Symma-

Anno 419.